

На лавачцы ў Збучы

Фота М. Гайдука.

№ 44 (1212) ГАЗЕТА БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ У ПОЛЬШЧЫ 2.XI.1980 г.

Д. Якутовіч

КАЗКА

Ніхто не любіў дожджыку. Варта было яму азвацца ў лесе, як звяры і птушкі хаваліся — хто ў нару, хто ў дупло, а хто пад яловую лапку. У лесе станавілася пуста і сумна.

— І калі ён скончыцца? — бурчаў стары вожык, выглядаючы з-пад яліны. — Ідзе і ідзе. Усе калючкі прамоклі.

— Як жа я магу скончыцца? — ледзь не плачучы ад крыўды, пытаўся дожджык. — Тады мяне не будзе?!

— Вось і добра, што не будзе, — хмурна адказаў вожык і шыўся назад пад яліну.

Дожджык журботна ўздыхнуў і ішоў далей.

— Хутчэй бы выглянула сонейка, — марыла вавёрачка, седзячы ў дупле. — Навокал так мокра, няўтульна!

— Але я не магу быць іншым! — з роспаччу тлумачыў дожджык. — Я заўсёды такі — мокры!

— Вельмі дрэнна! — злавалася вавёрка і адварочвалася.

І дожджык мусіў гуляць адзін. Ён прывык да адзіноты і прыдумляў свае забавы: скакаў па траве, барабаніў па лісці, напяваючы сумную песеньку:

— Тук-тук, тук-тук...

Калі станавілася зусім сумна, дожджык рабіў ручайкі і пускаў па іх караблікі з сухога лісця.

Часам дожджык ішоў даляснога возера. Яму вельмі хацелася ўбачыць сваё адлюстраванне.

— Няўжо я такі страшны? — думаў дожджык і глядзеўся ў ваду.

На паверхні возера ад кропель разбягаліся кругі. Дожджык ніяк не мог разгледзець сябе. Ён плакаў і таму ішоў яшчэ мацней.

Аднойчы з вады на ліст гарлачыка выскачыла жабяня.

— Прывітанне! — весела сказала яно і падставіла пад дожджык лапку. — Як здорава!

— Ты мяне не баішся? — здзівіўся дожджык.

— Ніколечкі! — адказала жабяня. — Хіба цябе трэба баяцца?

— Не ведаю, — разгубіўся дожджык. — Усе ад мяне хаваюцца. Я, пэўна, страшны.

— Зусім не! — рассмяялася жабяня. — Ты добры і цёплы.

— Праўда? — узрадаваўся дожджык. — Я ніколі не бачыў свайго адлюстравання.

— Ведаеш, які ты?

Жабяня задумалася.

— Вось такі!

Яно шырока распасцёрла лапкі, але потым дадала:

— І вось такі.

Жабяня паказала на пальчыках штосьці зусім маленечкае.

— Пойдзем гуляць, — прапанаваў дожджык.

— Пойдзем! — згадзілася жабяня.

Яно скочыла ў ваду, падплыло да берага, і яны пайшлі гуляць. Дожджык і жабяня. Дожджык быў вельмі шчаслівы, што займеў сабе сябра. Ён расказаў яму дажджавыя сакрэты. Пра тое, як узнікае вясёлка. Адкуль бяруцца туманы. І яшчэ шмат цікавага.

— Гэй! — гаварыла жабяня, калі дожджык апынуўся наперадзе. — Пачакай! Мне цябе не дагнаць!

Дожджык спыняўся і чакаў жа-

бяняці...

— А я ўмею ручайкі рабіць! — хваліўся дожджык.

Ён ішоў мацней, і па зямлі беглі звонкія ручайкі. Жабяня брала вялікі ліст, садзілася на яго верхам і імчалася на хвалях, як на лодачцы.

— Ну, мне час дадому, — удосталь нагуляўшыся, сказала жабяня. Яно працягнула дожджыку лапку. — Прыходзь заўтра. У возеры жывуць адны рыбы. А з імі сумна. Яны ўвесь час маўчаць і маўчаць.

— Добра! — сказаў дожджык. — Я абавязкова прыйду!

Яны рассталіся. Жабяня паскакала да возера. Дожджык пайшоў за лес. Пасля яго выглянула сонца і ў небе павісла вясёлка. І кропелькі вады, якія дожджык параскідаў па лесе, ператварыліся ў маленькія вясёлкі.

— Гэта ад дожджыку, — седзячы на лісце гарлачыка, тлумачыла жабяня рыбам. — Толькі нікому не расказвайце. Мне дожджык па сакрэту сказаў.

Рыбы важна маўчалі і ў знак згоды пускалі бурбалкі.

ЛАРЫСА ГЕНІЮШ

ЗУБРЫ

Белавежаю крочаць зубры,
Пушчы слаўнае валадары.
І гарбы ў іх крутыя, і рогі.
Саступаюць усе ім з дарогі:
І мядзведзі, і злыя ваўкі
Зразу кідаюцца у бакі.
Толькі зайчык адзін не баіцца,
Скача, скача ля светлай
крыніцы.

КАПУСТА

На гародзе стала пуста.
Толькі пышная капуста
Ветру, сцюжы не баіцца:
Мае цёплыя спадніцы.
Гожая, здаровая,
Ўся белагаловая.

ВАВЁРКА

У лісічкі свая норка.
У вавёркі ёсць каморка.
Як у добрай гаспадыні,
У вавёркі поўна ў скрыні:
Жалуды, арэхі, шышкі. —
Намалюйце іх для кніжкі.

ЧМЕЛЬ

Была ў чмяля жонка —
Рухавая пчолка.
То мядок збірала,
То чмяля частавала.
А ён, надзіманы,
На дыван даматканы
Лёг
і кажа рамонкам:
— Маю дрэнную жонку.
Дома толькі начуе.
Днём паклічу — не чуе.
Мёду мае нямала,
Але вострае джала.

В. Чапліна

Вожыкава сямейка

Пачатак у папярэднім нумары

Будка была зроблена добра, з падвойнай, цёплай падлогай і са зніманым дашкам, каб лепш было ўтрымоўваць чысціню і мяняць падсціл. Дзядзька Хведар падняў дашак і ўжо хацеў было сабраць стары падсціл, калі заўважыў, што ў куточку нешта варушыцца. Дзядзька глянуў і здзіўлена войкнуў... Там, у маленькім прытульным паглыбленні, быццам у гняздзечку, капашыліся патрывожаныя раптоўным святлом маленькія ружовыя цельцы, пакрытыя ледзь бачнымі, рэдкімі іголачкамі. Няўжо вожыкі?!

— Анюта! Хадзі сюды! Хутчэй, паглядзі, што тут! — крыкнуў ён на жонку.

— Ну што? Што ў цябе там? — незадаволена адгукнулася бабка Анюта.

— Глядзі, малыя вожыкі ў Альмы! Важычаняты!

— Ды ты што, з глузду з'ехаў! У сабакі — важычаняты?

— Не ў Альмы, а ў Альмінай будцы, — паправіўся дзядзька Хведар. — Ты толькі паглядзі, якія ружовенькія! Відаць, нядаўна нарадзіліся...

Бабка Анюта заспяшалася да мужа, нахілілася над вожычкамі, але доўга іх не разглядвала.

— Ведаеш, Хведар, лепш ты зачыні дашак і не заглядай больш, бо вожычыха кіне дзяцей, што ты тады з імі зробіш?

— Не кіне, — упэўнена запярэчыў дзядзька Хведар. — Тут ёй і дом, тут ёй і ежа — кепска?

Але дашак усё ж апусціў.

І ніхто з іх, ні дзядзька Хведар, ні бабка Анюта, нават не здагадваліся, што гэтая вожыкава сямейка будзе для іх такой клапатлівай. Па-першае, з'яўленне важычанят трэба было трымаць у таямніцы ад Андрэйкі, інакш ён іх напэўна выцягне. Па-другое, пільнаваць Альму, бо хоць яна і блізка не падыходзіла да будкі, дзядзька Хведар узяў яе на ланцуг. Апрача таго, цяпер трэба было не толькі карміць вожычыху, але і даваць ёй розную ежу: яна ж цяпер была маці, і да яе быў патрэбны спецыяльны падыход. Дарэчы, гэтыя клопаты поўнасцю ўзяла на сябе бабка Анюта. Яна старанна клапацілася аб харчаванні вожычыхі. Цяпер у яе місачцы ляжалі то разбітае яйка, то кавалачкі мяса, то налітае цёплае малако. І трэба сказаць, што вожыкава мама на апетыт не скардзілася. Пастаўленая ёй ежа была заўсёды з'едзена, а міска чыста вылізана, быццам вымыта.

Але вось утаіць ад Андрэйкі з'яўленне ў Альмінай хатцы важычанят не ўдалося. Хлопчык уміг разгадаў дзедкаву таямніцу пры дапамозе сваіх звычайных „а чаму?“. А чаму бабуля стаўляе сюды ежу? Для каго? А чаму Альма жыве не ў будцы, а каля дроў? А чаму яе прывязалі? Дзядзька Хведар зусім заблытаўся ў адказах, і прыйшлося расказаць Андрэйку і пра вожычыху і пра важычанят, якіх яшчэ нельга трывожыць.

— Вось падрастуць трошкі, тады і пакажу! — абяцаў ён унуку.

Дарэчы, дзеду самому не цярпелася паглядзець на вожыкаву ся-

мейку. І вось аднойчы, узяўшы з Андрэйкі ўрачыстае абяцанне не чапаць малых, дзядзька Хведар падышоў з ім да будкі, ціхенька адчыніў дашак і моўчкі паказаў у левы куток, дзе ляжалі ўжо падросшыя важычаняты. Убачыўшы вожычкаў, Андрэйка адразу ж накінуўся на дзядзьку Хведара з такой колькасцю пытанняў, што на іх і спецыялісту не лёгка было б адказаць. Дарэмна прабаваў дзед спыніць разбуялую цікавасць унука. Нарэшце Андрэйка, сам змучыўшыся ад уласных пытанняў, сказаў:

— Нічога ты, дзедку, не ведаеш!

І дзядзька Хведар зразумеў, што з гэтага часу яго непарушны аўтарытэт бясслаўна ўпаў.

На наступны дзень дзядзька Хведар лепш апрануўся і адразу ж з самай раніцы пайшоў у бібліятэку.

— Мне б кніжку пра вожыкаў, — папрасіў ён.

— Пра вожыкаў? — здзіўлена перапытала пажылая бібліятэкарка. — А хто аўтар?

— Ды я і сам не ведаю, — прызнаўся дзядзька Хведар і расказаў пра Андрэйкавы пытанні і свае цяжкасці.

— Та-ак, цікавы ў вас унучак, — паспачувала бібліятэкарка. — Мой таксама, трох гадоў яшчэ не мае, а ўсе маркі аўтамашын ведае, давялося і мне іх пазнаць. — І задуменна дадала: — Хто вожыкаў... хто аўтамашыны, — і пайшла па кніжку.

Патрэбная кніжка знайшлася. Ледзь не да абеду прабыў дзядзька Хведар у бібліятэцы, старанна вычытваючы пра жыццё вожыкаў. Вярнуўшыся дадому, ён пасадзіў каля сябе Андрэйку і пачаў яму расказваць усё, аб чым сам даведаўся: што вожык — карысны звярок, палюе ноччу, што есць розных вужоў, лічынак, мышэй, а калі трапіцца ядавітая змяя, і яе з'есць, а змяіны яд яму зусім не страшны. І пра вожыкавых ворагаў расказаў: хоць вожык калючы, але ворагаў у яго шмат — і ліса, і шэры воўк, і пугач, і сабака... А абарона ў яго адна — скруціцца ў клубочак і іголкі на ўсе бакі расставіць. Але не заўсёды гэта дапамагае.

Але самым цікавым для Андрэйкі было даведацца, што важычаняты нараджаюцца маленькімі-маленькімі, амаль такімі, як бабулін напарстак. Яны зусім бездапаможныя, сляпыя і нават іголачкі ў іх у першы час мяккія і рэдкія. А мама-вожычыха як іх даглядае! Ліжа і ліжа то аднаго, то другога

(*Працяг на стар. 7*)

МЕСЯЦ БЕЗ СОНЕЧНАГА СВЯТЛА

У Швейцарыі ёсць мястэчка Мартыгны Бург. Жыве ў ім 3300 жыхароў. Мястэчка знаходзіцца ў такой глыбокай даліне паміж гарамі, што чатыры тыдні ў годзе, калі сонца ўзнімаецца на небе вельмі нізка, да мястэчка наогул не даходзіць сонечнае святло. Ад 9 снежня да 6 студзеня там стаіць ноч, як бы мястэчка знаходзілася за палярным кругам.

АЗЁРЫ

На тэрыторыі Савецкага Саюза знаходзіцца 2 мільёны 800 тысяч азёр, з якіх кожнае мае плошчу больш 1 км². Гэта складае 35% плошчы ўсіх азёр свету. Найбольшыя з савецкіх азёр — гэта Каспійскае і Аральскае, якія ў сувязі з іх гіганцкімі памерамі называюцца морамі.

ВЕРАБ'І

У нас усюды поўна вераб'ёў. Але нямала ёсць краін на свеце, дзе вераб'і зусім зніклі. Напрыклад, у Італіі вераб'і зніклі яшчэ ў III стагоддзі нашай эры. У Вялікабрытаніі і Бельгіі — у XIX стагоддзі, у Швейцарыі няма іх ад 1900 года, у Швецыі апошніх вераб'ёў бачылі ў 1954 годзе, а ў Японіі на востраве Хансю ёсць цяпер толькі 6 гнёздаў.

У апошнія гады павялічваецца колькасць вераб'ёў у Польшчы, ГДР, Аўстрыі, Чэхаславакіі, Грэцыі, Іспаніі і Партугаліі.

АЎТАМАТ ЗАЧЫНЯЕ ВОКНЫ

У Вялікабрытаніі ўсё часцей можна сустрэць у новых гарадскіх будынках вокны, праз якія не пранікае вулічны шум. Калі шум на вуліцах узмацняецца, вокны самі зачыняюцца. Кіруе гэтым аўтамат, абсталяваны на даху дома.

„ТОНКІ" ТЭЛЕВІЗАР

Японская фірма „Соны" выпрадукавала зусім тонкі, плоскі тэлевізар. Яго экран мае таўшчыню толькі 6,5 міліметра!

ВЕРТАЛЁТ У САМАЛЁЦЕ

Амерыканская фірма „Каман" запрапанавала новы сродак забеспячэння пілотаў у рэактыўных самалётах. Будзе гэта крэсла-катапульта з прымацаваным рухавіком і складаным вінтом-прапелерам. Пры патрэбе крэсла-верталёт будзе самастойна ляцець на адлегласць каля 140 кіламетраў у патрэбным напрамку з хуткасцю 100 км на гадзіну.

БАРАЦЬБА З ПАЦУКАМІ

У Будапешце ўдалося за два гады поўнасцю знішчыць усіх пацукоў. Яшчэ ніколі ў свеце нікому не ўдалося знішчыць усіх пацукоў у вялікім горадзе. Зроблена гэта было пры дапамозе 1,5 мільёна кілаграмаў атруты.

ЗАГАДКІ ПРА САДАВІНУ І ГАРОДНІНУ

ШТО ГЭТА?

1. Румяны Піліп да палкі прыліп.

2. Чырвонае цельца, каменнае сэрца, вінная на смак, а завецца як?

3. На градзе агонь ірдзее,
не пячэцца і не грэе.
Ён пахучы і прыгожы,
нават дождж заліць
не можа.
І з такіх агнёў-праменняў
вараць смачнае варэнне.

4. Паміж гор, паміж далін ляжыць пан-гаспадзін.

5. Поўна бочачка круп, а наверсе струп.

6. Кандрат мой брат, праз зямлю прайшоў, чырвоную світку знайшоў.

7. На двары — зялёны, а ў хаце — салёны.

8. Вось вам новая задача:
Не арэх я і не куля,
А як крышаць, кожны
плача.

9. Сем баб, а ў гэтых баб — па сем кіёў; а ў гэтых кіях — ды па сем сучкоў, на гэтых сучках — па сем кошыкаў, а ў гэтых кошыках — па сем кацянят, а ў гэтых кацянят — ды па сем хвасцянят.

(Адказы: бульба, агурок, гарбуз, морква, цыбуля, мак, яблык, труськалка, вішня. Адказы пададзены ў іншым парадку, чым загадкі).

Пазнаёмімся

СССР, 344093, г. Ростов-на-Дону — 93, ул. Туполева, дом 21, кв. 122. Гущину Николаю. Хлопчык вучыцца ў пятым класе.

* ✲ *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты 6, пр. Ленинского Комсомола, 49, кв. 20. Тарасенко Ирине. Дзяўчынка вучыцца ў восьмым класе.

* ✲ *

СССР, 183034, г. Мурманск, ул. Свердлова 66 — 5. Бабаевской Оле. Дзяўчынка вучыцца ў шостым класе.

* ✲ *

БССР, Гродзенская вобласць, Мастоўскі раён, в. Мілявічы, Хурса Лілія. Дзяўчынка вучыцца ў сёмым класе.

(Працяг са стар. 5)

ВОЖЫКАВА СЯМЕЙКА

— усіх памые. А калі прагаладаюцца, вожычыха ляжа побач і ляжыць, пакуль вожычкі не насмокчуцца малака. Слухае Андрэйка дзедку і дзівіцца. Гэта ж трэба, адкуль толькі дзедка столькі ведае! Усё ведае! А ўчора прыкідваўся, адказваць не хацеў...

Вожычкі раслі хутка. Праз месяц іх чорныя носікі ўсё часцей выглядвалі з будкі. А аднойчы, калі дзядзька Хведар з Андрэйкам заглянулі ў хатку, вожычкаў там не было. Яны перасяліліся ў суседні закінуты сад. Але кожны вечар, ледзь толькі сцямнее, уся вожыкава сямейка з'яўлялася каля міскі, дзе ім заўсёды была прыгатавана смачная ежа.

Замалюй каляровымі алоўкамі: + карычневым, :. жоўтым, V — цёмназялёным, / чырвоным, I — белым, II — светлазялёным, • — чорным, — блакітным. Што ў цябе атрымалася?

Адрас рэдакцыі: „Зорка", 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.